

SEJURURILE REGELUI MIHAI I LA MAMAIA, ILUSTRATE ÎN PRESA ȘI FOTOGRAFIILE DE EPOCĂ

Rezumat: Încă din timpul Regelui Carol I și a Elisabetei, Constanța și stațiunea Mamaia se profilaseră, încet dar sigur, ca una dintre destinațiile preferate de familia regală a României în petrecerea timpului liber. În 1927 edilitatea Constanța le-a oferit Regelui Ferdinand I Întregitorului și Reginei Maria, în semn de prețuire, un teren la Mamaia, unde va fi edificat noul palat regal. Inaugurată în vara anului 1927, de către Regele-copil Mihai I și de mama sa, Principesa Elena, reședința de la Mamaia a devenit în scurt timp unul dintre locurile preferate de cei doi, unde se reunea întreaga familie regală a României și unde primeau și vizitele rudelor și prietenilor, membrii ai altor familii regale. Deși era rege, Mihai I era înainte de toate un copil, căruia îi plăcea, în mod firesc, să se joace, să se bucure de mare și soare, să călărească sau să facă alte activități plăcute. Sejururile sale la mare s-au aflat mereu sub lupa presei, mereu atentă în a consemna orice detaliu și în a immortaliza aceste vizite. Celebră în epocă, fotografia cu regele-copil Mihai I, alături de vărul său, prințul Philip al Greciei, călărind pe plaja din Mamaia, a redevenit actuală în ultimii ani, ilustrând strânsele legături de rudenie ce au legat familia regală a României de alte familii regale europene.

După producerea restaurației carliste, Mihai a revenit anual la Constanța sau în stațiunile din apropiere (Techirghiol, Eforie), fiind, de altfel, singurul membru al Casei Regale care a folosit Cuibul Reginei din Portul Constanța, unde – așa cum mărturisea într-o vizită produsă șaiszeci de ani mai târziu (1996) – prindea „gingirică” cu pescarii locului.

Studiul de față își propune să ilustreze, pe baza articolelor de presă și a fotografiilor din epocă, păstrate mai cu seamă în caietele de însemnări ale Reginei Maria, sejururile regelui-copil Mihai I la mare și modul în care populația și autoritățile locale receptau aceste vizite.

* Dr., Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța. E-mail: roxanne_albu@yahoo.com

Cuvinte-cheie: Mihai I, Philip de Grecia, Mamaia, Cuibul Reginei, Constanța, sejururi.

Principele Mihai, fiul Principelui moștenitor Carol al României și al Principesei Elena a Greciei, s-a născut la Sinaia, la castelul Foișor, la 25 octombrie 1921. După renunțarea la tron a tatălui său și moartea bunicului, Regele Ferdinand I, copilul în vârstă de numai cinci ani și nouă luni a devenit, în 1927, Regele-copil Mihai I, sub Regența formată din Patriarhul Miron Cristea, Principele Nicolae (unchiul său) și Gheorghe Buzdugan (care a murit, locul vacant fiind ocupat apoi de Constantin Sărățeanu). În 1930 Carol al II-lea s-a reîntors în țară, fiind proclamat rege (restaurația carlistă), în vreme ce Mihai a primit titlul de Mare Voievod de Alba Iulia. Zece ani mai târziu, în contextul dramaticelor pierderi teritoriale din vara anului 1940, Regele Carol al II-lea a abdicat în favoarea fiului său, care redevenea, astfel, Rege al României, de data aceasta la vârsta de 19 ani.¹

Evident, încă din primele clipe de viață, Mihai s-a bucurat de cea mai mare atenție din partea întregii familii, și în mod special de cea a mamei sale, Principesa Elena, care s-a ocupat îndeaproape și de educația lui. În primii ani de viață Principele Mihai a călătorit mult împreună cu părinți sau bunicii săi, în Grecia, Franța sau Italia, fiind obișnuit însă și cu participarea la diferitele evenimente publice. Chiar în ziua morții bunicului săi, Regele Ferdinand (20 iulie 1927), Regele-copil, însoțit de mama sa, rostea jurământul în Parlamentul României, deschizând astfel o etapă importantă a vieții sale. Deși în toată această perioadă, regele-copil a participat disciplinat la evenimentele publice, onorându-și toate obligațiile impuse de statutul său, mama sa, Principesa Elena a încercat să-i protejeze copilăria și să-l ajute să aibă o viață cât se putea de normală pentru vârsta lui.²

Astfel, din corespondența mătușei sale, principesa Ileana, cu Carol aflăm că Mihai își petrecea mult timp pe plajele înșorite de la Mamaia, „jocul lui principal fiind să se sucească într-o barcă mare de metal pe apa din lac, lacul meu cum își spunea el și era foarte fericit. Are o imaginație fertilă și poate petrece ceasuri întregi să-ți povestească tot ce a văzut în mintea lui”³.

¹ *Copilăria regală*, text Filip-Lucian Iorga, postfață Mirela Tîrnă, Editura Corint Books, București, 2014, p. 62.

² Ibidem, p. 66.

³ Serviciul Arhivelor Naționale Istorice Centrale (în continuare SANIC), Fond Casa Regală – Regele Carol al II-lea, dos. V 357/1927, f. 1, apud Ștefania Ciubotaru, *Viața cotidiană la Curtea Regală a României (1914-1947)*, Editura Cartex, București, 2021, p. 96.

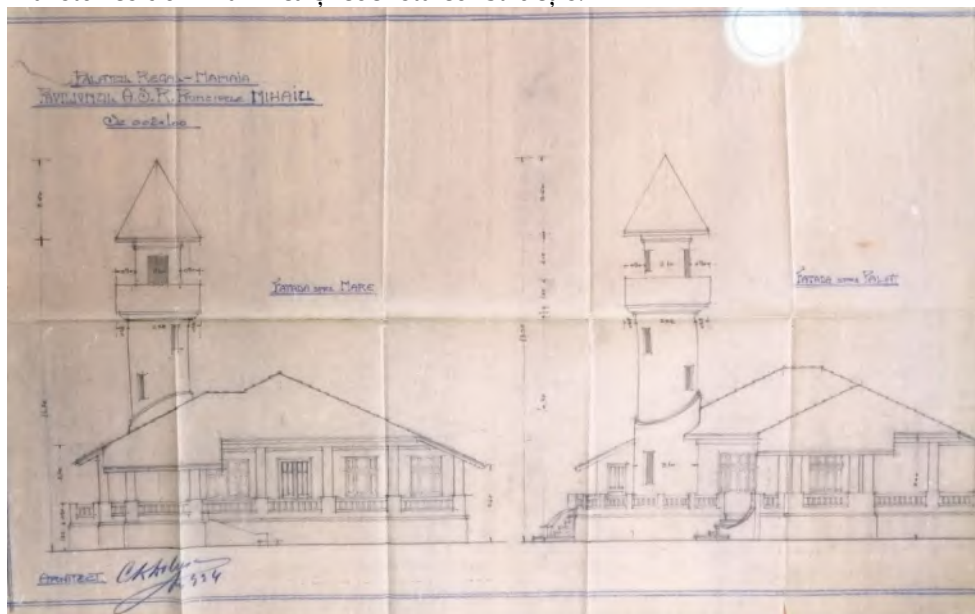
Vacanțele lui Mihai la mare au fost găzduite, până în 1927, de pavilionul regal din Portul Constanța, pavilion ce sub amprenta Reginei Maria devenise „Cuibul Reginei”. În vara și toamna anului 1926, venind pentru a supraveghea îndeaproape amenajarea interioară a reședinței din Mamaia, Regina a poposit câteva zile la pavilionul din port, bucurându-se, de prezența nepotului său: „Am coborât din trenul nostru ca să luăm micul dejun în pavilion, unde este și micuțul Micky, fiind răcit. Era însă vesel, plin de haz și binedispus, bucuros că suntem cu el”.⁴

Principele Mihai la Pavilionul regal din Portul Constanța, SANIC, Fond Casa Regală. Personale, Regina Maria- Activitate Literară, dosar 158, fila 9.

În aceeași perioadă la Mamaia, la inițiativa autorităților locale și cu finanțarea acestora se edifica noua reședință regală, ce trebuia să deservească ca loc de reuniune pentru întreaga familie. În primăvara anului 1927 Regina Maria a dispus construirea, în stânga corpului principal al reședinței, a unei mici vile pentru nepotul său, principele Mihai. Planurile pavilionului au fost realizate de către arhitectul Constantin D. Dobrescu, care supraveghea construirea reședinței

⁴ Maria, Regină a României, *Însemnări zilnice*, volumul VIII, traducere de Sanda Ileana Racoviceanu, Editura Cognitia, București, 2010, p. 287.

Palatul Regal din Mamaia, Pavilionul Alteței Sale Regale, Principele Mihai, SANIC, Fond Casa Regală, Castele și Palate – Palatul Mamaia, Dosar 341 (Planuri)

În vara aceluiași an, reședința regală de la Mamaia era finalizată, Regina Maria sosind aici pentru a pregăti, cu amprenta sa personală, fiecare cameră a noului palat. Însă la 18 iulie se stingea din viață regele Ferdinand I, fapt ce o determină pe Regina Maria să schimbe destinația inițială a reședinței, așa cum avea să mărturisească: „La Mamaia, de asemenea, e o căsuță care poartă pecetea mea. Se găsește pe aceleași locuri cu o casă mult mai puternică pe care eu și Regele am clădit-o pe nisipurile țărmlui, întins așa kilometri și kilometri, și care ne-a dat totdeauna la tot o mare bucurie.

Dar soarta n-a vrut ca Regele să locuiască vreodată această casă și să o locuiesc singură era prea dureros. Ajunsese prea mare pentru mine, era o casă care trebuia umplută. Am dat-o atunci mamei Regelui. Amintindu-mi de propria-mi dorință fierbinte să am ceva al meu, i-am merit să aibă și ea o casă netăgăduită a ei. Așa a trecut Cara Dalga în stăpânirea ei, iar eu am luat pentru mine micul adaos pe care îl pregătisem lui Mihai⁴⁵.

⁵ Regina Maria, *Casele mele de vis*, în „Boabe de grâu”, anul I, nr. 2, aprilie 1930, p. 74.

Actul de donațiune, încheiat la începutul anului 1928 (în copia identificată la dosar nu figurează data actului) consemna cedarea din partea Reginei Maria și a copiilor săi, către Alțeta Sa Regală, Principesa- Mamă Elena a României, a „întregul Palatul din Mamaia cu terenul lui, cu singura rezervă a unei porțiuni de teren în întindere de 2.780 (două mii șapte sute opt zeci) metri pătrați, astfel cum este indicată pe alăturata schiță de plan, asupra căreia M.S. Regina Maria a României a dispus construcțiunea unei vile, porțiune de teren care rămâne în proprietatea Majestății Sale și care se scade din întinderea totală a terenului, menționată mai sus.– Alțeta Sa Regală Principesa Mamă Elena a României declară că primește cu mulțumire prezenta donațiune a Palatului din Mamaia cu terenul lui, cum se arată mai sus.”⁶

Luarea în stăpânire a noii reședințe și primul sejur la Mamaia avea să se producă chiar în vara anului 1927, inaugurarea având loc într-un cadru restrâns și discret, din cauza doliului din familia regală. Totuși, constanțenii și edilii lor așteptau cu nerăbdare sosirea acestui moment marcant pentru urbe, cum se amintea într-un ziar de epocă ce anunța, încă din 17 august 1927 că „În cursul săptămânii viitoare, M.S. Regele Mihai, împreună cu întreaga familie regală va sosi în localitate, luându-și reședința de la Mamaia. În acest scop s-au început amenajările palatului regal din această stațiune”⁷.

Solemnitățile, desfășurate în data de 22 august 1927, erau relatate de același ziar: „Eri dimineață, la ora 7 și jumătate, cu un tren regal a sosit în localitate M.S. Regele Mihai I al României, însoțit de către Principesa mamă Elena. La descinderea pe peronul gării s-a făcut primirea oficială auguștilor oaspeți. Erau de față d-nii Radu Roșculeț, prefectul județului, Francisc Sachetti, primarul municipiului, precum și șefii autorităților locale, civile și militare. O companie a Regimentului 34 a dat onorurile.

După ce Principesa Mamă s-a întreținut câteva momente cu cei de față, oaspeții au plecat cu automobilul înspre palatul regal de la Mamaia. Acolo a avut loc solemnitatea inaugurării palatului. Serviciul divin a fost oficiat de către P.S.S. Episcopul Gherontie al Constanței, asistat de arhimandritul Atanasie Dincă și înconjurat de cler. Cu această ocaziune, înaltul prelat a donat Suveranului un șervet prețios. Se afirmă că Episcopul a rămas vădit emoționat de modul cum micul Suveran a discutat cu P.S.S. chestiuni serioase, ce n-ar fi putut fi concepute de alți copii”⁸.

⁶ SANIC, Fond Casa Regală, Palate și Castele - Palatul de la Mamaia, Dosar 333/1928, ff.1-2.

⁷ „Dacia”, an XIV, nr. 173, 17 august 1927, p. 1.

⁸ „Dacia”, an XIV, nr. 183, 23 august 1927, p. 1.

Principesa Elena a iubit micul palat de la Mamaia, mărturie stând, în acest sens, *Însemnările Reginei Maria*, care nota: „Nicky a venit ieri și Sitta a sosit la micul dejun. Ea adoră viața pe care o duce la Cara Dalga, dar trebuie să-și împartă timpul între acest loc și București”⁹. Era casa pe care și-a dorit-o, micul refugiu care-i aducea probabil aminte de verile copilăriei și tinereții sale, în prea însoritul Peloponez și despre care biograful Principesei nota: „Marea Neagră era un refugiu de căldura Bucureștiului în timpul lunilor de vară, iar Elena a petrecut clipe plăcute în casa de la Constanța, care îi revenise după moartea regelui Ferdinand. Pentru că nu-și făcuse testamentul, averea le-a revenit reginei și copiilor ei. Mihai a moștenit Castelul Peleş și alte proprietăți ale Casei Regale, în indiviziune cu membrii acesteia. Pentru că reginei Maria îi erau suficiente casele pe care le avea, i-a cedat-o Elenei pe cea de la Constanța. Casa dădea pe o plajă lungă, cu nisip fin, pe care se putea și călări, astfel încât era ideală pentru vacanțele lui Mihai”¹⁰.

În mod curent, pe timpul verii Principesa-Mamă Elena și Regele Mihai petreceau la Constanța o lună și jumătate, timp în care activitățile de recreere, precum înotul sau echitația, se îndeplineau cu îndeplinirea diferitelor îndatoriri regale, mai cu seamă cele prilejuite de marcarea Zilei Marinei Române.

Atras din fragedă copilărie de automobilism, Majestatea Sa Mihai I mărturisea că făcea adesea exerciții de șofat, atât pe terenurile reședințelor de la Scroviștea și Sinaia, cât și pe plaja întinsă de la Mamaia, căci – spunea Regele Mihai – „am început să conduc în 1927, la vârsta de șase ani! La început în parcul închis, apoi la câmp, prin micile sate, sau pe plajă, când eram cu mama la mare. Eram așezat pe genunchii șoferului, pentru că nu puteam ajunge la pedale, dar făceam schimbările de viteză și mânuiam singur volanul”¹¹, firește, sub atenta supraveghere a șoferului personal Eugen Capicescu.

⁹ Maria, Regină a României, *Însemnări zilnice*, vol. IX, Editura Polirom, Iași, 2012, p. 227.

¹⁰ Arthur Gould Lee, *Regina-mamă Elena a României*, Editura Humanitas, București, 2005, p. 131.

¹¹ Majestatea Sa Regele Mihai al României, *O domnie întreruptă. Convorbiri cu Philippe Viguié Desplaces*, versiune în limba română Ecaterina Stamatina, Editura Libra, București, p. 46; vezi și Bogdan Șerban-Iancu, *Ultimele convorbiri cu Regele Mihai I*, Editura Corint, București 2019, pp. 26-27.

Principele Mihai și Principesa Elena pe terasa Palatului regal de la Mamaia, SANIC, Fond Casa Regală. Personale, Regina Maria- Activitate Literară, dosar 167, ff.53,55.

Principele Mihai și Principesa Elena pe plaja din Mamaia, SANIC, Fond Casa Regală. Personale, Regina Maria - Activitate Literară, dosar 167, f. 48.

Principele Mihai și Prințul Philip al Greciei la Mamaia,
SANIC, Fond Casa Regală. Personale, Regina Maria- Activitate Literară, dosar 167, ff. 50-54.

Nu au lipsit, bineînțeles, nici episoadele anecdotice, precum cel prezentat într-o biografie a regelui publicată în 1998, în care se arăta pe larg: „Între plajă și

lacul Siutghiol, regina-mamă cumpărase o vilă micuță, dar foarte cochetă, unde primea adesea vizitele rudelor sale din Grecia, prințul Paul, prințesele Irene, Olga sau Margareta, în timpul vacanțelor. Într-una din zile, șoferul de serviciu s-a învoit pentru câteva ore, lăsând mașina parcată pe o alee din apropiere. Era un automobil de proporții mai mici, un Knight, varianta puțin redusă a Willys-ului, destul de ușor de manevrat. Mihai i-a dat de câteva ori târcoale, împins de o curiozitate vecină cu ispita, și în cele din urmă a cedat. Știa unde se afla cheia de rezervă. Fără să evalueze consecințele nesăbuiței sale și abandonându-se total dorinței, s-a instalat la volanul mașinii și a vârât cheia în contact. Motorul a început să toarcă seducător și băiatul se credea în al nouălea cer. Ajungea la pedale și acesta era un lucru nou pentru el. N-a făcut decât să bage în viteză și să elibereze ușor ambreiajul, că mașină demară ușor, fără a stârni zarvă, și o porni pe aleile stațiunii. În scurtă vreme cei de la Siguranță care vegheau familia regală au constatat lipsa mașinii, au intrat în panică, începând să scotocească plaja metru cu metru. Biata regină, năucită de vestea dispariției copilului, trăia clipe de coșmar. Pentru ea venise sfârșitul lumii. Începu să alerge disperată prin stațiune, însoțită de doamna ei de onoare și de agenții disponibili. După o scurtă cercetare, îl dibuiră pe micul aventurier împotmolit în nisipul plajei. Fericită că l-a recuperat, regina n-a mai găsit putere să-l certe, ba l-a și iertat, într-un fel mândră de mica lui escapadă, dar și îngrijorată pentru o eventuală recidivă care se putea, Doamne ferește!, sfârși mai rău¹².

Una dintre cele mai frumoase veri petrecute de Mihai la Mamaia pare să fi fost, fără îndoială, cea din anul 1928, când s-au aflat alături de el, pentru câteva zile, bunica acestuia, Regina Maria, mătușa Ileana și rudele grecești ale Sittei. Prezentă mereu alături de Mihai, Principesa Elena și-a dedicat tot timpul și energia educației lui, așa cum chiar Regele Mihai mărturisea: „Mama mea, principesa Elena a Greciei, a fost cea care s-a ocupat de educația mea în cursul primilor ani. Stricte discipline germane, ea prefera formarea caracterului după sistemul englez, mult mai flexibil”¹³. Principesa Elena părea să se bucure în egală măsură de acest mic colț de rai, înconjurată de mamă, surori, verișoarele și nepoții din străinătate, chiar dacă uneori și-a atras reproșurile Reginei Maria, nemulțumită că „rudele grecești continuau să roiască în jurul casei Elenei, făcând două tabere regale și transformându-l pe Mihai, viitorul Rege al României, într-un mic grec”¹⁴. Chiar și așa, fotografiile păstrate trădează fericirea și liniștea, care domneau în mica casă de la malul mării....

¹² Ecaterina Rădoi, *Viața Regelui Mihai I*, Editura Mașina de scris, București, 1998, p.34.

¹³ Majestatea Sa Regele Mihai al României, *O domnie întreruptă...*, p. 28.

¹⁴ Hannah Pakula, *Ultima romantică. Viața reginei Maria a României*, traducere de Sanda Ileana Racoviceanu, București, Editura Lider și Cartea pentru toți, 2003, p. 462.

În vara aceluiași an, între 13 și 18 august 1928 reședința regală de la Mamaia avea să fie din nou găzduită pentru rudele grecești ale Sitttei, printre care trebuie să-l menționăm pe Prințul Philip de Edinburgh, ce avea să devină mai târziu soțul Reginei Elisabeta a II-a, venit să-și petreacă vacanța la Constanța. Fiind de aceeași vârstă, tinerii prinți și-au petrecut timpul împreună făcând lungi plimbări călare de-a lungul plăjii Mamaia sau bălăcindu-se în apă, lucruri firești pentru doi copii. Plăcerea scăldatului și a micilor jocuri a permis înfiriparea unei prietenii între cei doi veri, atmosfera plăcută fiind descrisă astfel de Regina Maria: „După ce mi-am aranjat odăile, am coborât pe plajă; ceilalți se scăldau deja în mare și am intrat și eu în apă. Era extrem de cald, dar sufla o briză ușoară. Plaja era cu adevărat superbă și perfectă pentru copii, iar înotul este mai plăcut decât la Balcic. Micky și Philip se simt minunat în apă și pe nisip; desigur, lui Micky îi face bine să-l aibă lângă el pe verișorul lui plin de viață, deoarece St. John a plecat în vacanță și el va avea parte de puțină libertate și independență”¹⁵. Iar în altă zi, într-o altă însemnare, relatează: „Mare distracție în apă, cu toții laolaltă, copiii, câinii și chiar și Bunica*. Au o plută și asta face totul și mai amuzant. Firește că pentru copii este o plajă splendidă, o viață sănătoasă și o grămadă de distracție, totul e plăcut, odihnitor, trândăvie și desfătare”¹⁶.

Presa din epocă a urmărit cu mare interes vacanțele regale la Mamaia, numărul din 11 septembrie 1928 al revistei *Realitatea ilustrată* având chiar pe copertă o frumoasă fotografie cu micul Rege Mihai și prințul Philip călărind pe plajă. În reportajul intitulat „Regele Mihai la plajă” se arată: „Și vara aceasta, ca și în anii trecuți, Regele Mihai își petrece vacanța la Mamaia. O deosebire: micul suveran este școlar. S-ar putea spune: o vacanță școlară. Un an întreg de învățătură, de buchisire a slovelor! Pe plajă la Mamaia regele Mihai a uitat totul. Și greutatea Domniei, și responsabilitățile studiului.

Un colaborator al ziarului „Dacia” l-a urmărit pe micul suveran. L-a văzut dimineața, când nisipul mării pare de argint, l-a văzut după amiaza, când plaja pare stropită cu aur. Viața sa este acomodată după cea a semenilor săi, iar preocupările sale precocede dovedesc o inteligență cu adevărat regească. În definitiv, blânzii săi educatori au fost aleși spre a-l întări pe toate căile, pentru înalta misiune ce-l așteaptă.

În bătaia vântului și a valurilor spumoase ce ating în treacăt deodată atât țărmul fin cât și pe regele acestei țări, se joacă grațios pe întinsul nisip al Mamaei.

¹⁵ Regina Maria a României, *Însemnări zilnice*, vol. X, traducere de Sanda Ileana Racoviceanu, București, Editura Polirom, 2012, p. 281.

* Probabil Bunica era Sophia, mama Principesei Elena.

¹⁶ *Ibidem*, p. 284

Singur, în costumul obișnuit al băilor, tras pe un corp înroșit până la negru de binefăcătoarele raze ale soarelui, micul monarh sapă din zori și până în amurg, cu lopoțica-i de tinichea, în dunele nisipoase ce-i înconjoară corpul regesc. Alături de dânsul, cu grebla în mână, își nivelează un loc blondul Filip, micul principe al Greciei, văr al suveranului. Dar a sosit și ora băii, când cu gleznele înconjugate de apa sărată a mării, ei își răcoresc corpurile dogorite, trecând apoi la masă.

Alte preocupări ale unui suveran tânăr, care se dezvoltă fizicește tot atât de mult ca și la minte, nu pot fi decât sporturile și jocurile inteligente. Să-l vedeți pe Mihai I călărind un superb ponney și parcurgând țărnul între apă și uscat, în amurg.

Principele Mihai și Prințul Philip al Greciei, călărind pe plaja din Mamaia, SANIC, Fond Casa Regală. Personale, Regina Maria- Activitate Literară, dosar 167, f.44.

Apropierea militarilor îl încântă. Exercițiile studențești (ale elevilor Oficiului național de educație fizică) îl preocupă îndeosebi. L-am văzut în mijlocul cercetașilor, modest îmbrăcat ca un oarecare fiu de burghez, cu pălărie albă de dock, cu piciorușele prinse în sandale.

O curiozitate specifică copiilor inteligenți se putea observa la micul suveran, prin cercetarea acumulatorului de electricitate în tabără. Privea cu luare aminte și aștepta explicațiile mamei sale. Între nisipul încins de soare și între valurile jucăușe, regele Mihai își petrece vacanța la Mamaia, care îi este atât de dragă¹⁷.

Prezența Principesei Elena și a Regelui Mihai au făcut cu siguranță și deliciul conștanțenilor, care aflau din paginile presei locale despre activitățile familiei regale. Astfel, „Revista Băilor” aducea la cunoștință publicului său fidel că „Duminică a sosit în localitate, venind cu un tren regal de la Sinaia, Regele Mihai, Principesa Mamă Elena, Principesa Irina, maior Mardare, adjutantul M.S. Regelui, inspectorul de siguranță Costescu. Pe peronul gării, oaspeții regali au fost întâmpinați de către d-nii Nicu Petru, prefectul județului, Fr. Sachetti, primarul municipiului, general I. Vlădescu, comandantul diviziei a IX-a, amiral Pantazi, comandantul Diviziei de Mare, Gr. Ștefu, inspector general de siguranță. O companie cu muzică și drapel din Regimentul 34 Infanterie a dat onorul. Cu automobilul, Regele Mihai, Principesa Mamă Elena și Principesa Irina au plecat la Mamaia, luând reședința de vară în palatul regal Kara Dalga”¹⁸.

În vara anului 1930, pe fondul noii situații generate de revenirea lui Carol în țară, Principesa Elena a plecat la Constanța, încercând din răspuț să contracareze presiunile ce se exercitau asupra sa privind anularea divorțului: „La Constanța, zilele care au urmat au fost lungi și pustii, cu prea mult timp de gândire. Până și Mihai, care se juca pe plajă, și-a dat seama că se întâmplase ceva și a întrebat-o pe doamna de onoare cum s-o facă iarăși fericită pe mama lui”¹⁹.

Dar, deși profund afectată de noua situație și pusă în fața unui viitor incert, Principesa Elena și-a onorat întotdeauna obligațiile ce-i reveneau; astfel, cei doi au întreprins la 20 august 1930 o vizită pe un crucișător britanic ce ancorase în portul Constanța, o navă amiral escortată de distrugătoare, la bordul căreia „Mihai se simțea în al nouălea cer”, iar atmosfera veselă de aici i-a amintit Sittei de copilăria ei, când își însoțea deseori părinții la bordul navelor de război britanice, ancorate în portul Falerou (Grecia). Presa vremii comenta în detaliu vizita regală pe vasele britanice, neuitând să amintească bucuria cu care mulțimea din port i-a aclamat:

¹⁷ *Regele Mihai la plajă*, „Realitatea ilustrată”, an II, nr. 30, 11 august 1928, p. 4.

¹⁸ *M.S. Regele Mihai la Mamaia*, în „Revista Băilor”, an I, nr. 8, 30 iulie – 3 august 1929, p.1.

¹⁹ Arthur Gould Lee, *op.cit.*, p. 153.

„Astăzi dimineată portul Constanța a fost în mare sărbătoare. Voievodul Mihai și majestatea sa Elena au sosit cu automobilul special de la Mamaia, pentru a vizita navele escadrei engleze. Lumea care se afla înainte de masă pe bulevardul cazinoului și în Piața Independenței, fiind anunțată de trecerea reginei și a voievodului Mihai spre nave, s-a îndreptat spre port, unde musafirii regali au fost aclamați de mulțime. La orele 10.30 majestatea sa Elena și voievodul Mihai, generalul Condeescu, ministrul armatei, amiralul Vasile Scodrea, maiorul Mardare, aghiotantul regal și locotenentul Mircescu, aghiotantul comandantului Marinei, și celelalte persoane din suita regală s-au urcat pe bordul vasului amiral <<Curaçao>>²⁰.

Înălții oaspeți au fost întâmpinați de amiralul Davies, comandantul escadrei, și statul său major și salutați cu lovituri de tun în babord și ridicarea pavoazei mari și a pavilionului regal român în vârful marelui catarg. După trecerea în revistă a echipajului, în timp ce fanfara intona *Imnul regal* român, la pupa vasului a avut loc o frumoasă „paradă militară cu defilarea în monom a întregului echipajiu”²¹. În continuarea – se arăta în ziar – „oaspeții au vizitat apoi crucișătorul <<Curaçao>> în interior, punțile, turelele principale și toate instalațiile de bord. Voievodul Mihai a cerut explicațiuni, care i-au fost date de amiralul Davies și s-a interesat în special de tunurile rapide și antiaeriene, care au fost manevrate în mod special. La ora 11.15 oaspeții au părăsit bordul vasului amiral, cu aceeași paradă și onoruri, trecând cu baleniera amiralității la bordul torpilorului <<Antilope H36>>, unde a urmat aceeași paradă și vizită ca și pe crucișător. Torpilorul <<Ardent>> fiind dezarmat, adică marinarii în permisie și de același tip cu torpilorul <<Antilope>>, nu a fost vizitat. La ora 11.45 regina Elena și voievodul Mihai au părăsit portul în aclamațiile mulțimei, bubuiturile de tun și semnalele de trompetă”²².

Referitor la acest moment, dar mai ales la starea de spirit care domnea în Familia Regală după revenirea lui Carol, Regina Maria consemna în *Însemnările* său: „Am mers cu Mihai pe una din navele englezești, HMS Ardent, care este cel mai nou tip de vas de război, incredibil de rapid și care răspunde la comenzi într-un mod uimitor, se pot face manevre minunate pe el. Amiralul a fost cu noi – Davidson cred – un omuleț mic și negru, care râdea tot timpul și care avea un umor plăcut. Toți ofițerii erau bineînțelese foarte drăguți. A fost un sentiment foarte plăcut să fiu din nou pe un vas de război englezesc. Am mers cu o viteză de 30 de noduri și am

²⁰ Regina Elena și Voievodul Mihai vizitează vasele engleze, în „Adevărul”, anul 43, nr. 14310, 21 august 1930, p. 4.

²¹ *Ibidem*.

²² *Ibidem*.

stat chiar deasupra, pe puntea căpitanului, și nu am simțit nicio vibrație. Ileana era, bineînțeles, în extaz și s-a împrietenit cu toată lumea. Mihai era și el foarte încântat și părea că se simte foarte bine. Am plecat de pe HMS Ardent ca să vizitez celelalte două vase, Curaçao și Antelope, nava-soră al lui Ardent. O impresionantă primire cu *Imnul național* și marșul ofițerilor și jachetelor albastre de pe ambele nave mi-a plăcut enorm. Mihai era încă cu mine. Apoi o mică discuție în cabina căpitanului, sau mai bine zis, a amiralului. Ne-am întors la Mamaia²³.

Seara, încheiată cu un bal la care au luat parte și onorabilii constănțeni, a adus desfătare participanților, uimiți de decorurile alb-roșii arborate de vasele britanice. Acesta avea să fie ultimul sejur la Mamaia al familiei regale reunite, căci după 1930, odată cu producerea restaurației carliste, situația avea să cunoască profunde schimbări nu doar în plan politic, ci și la nivelul relațiilor de familie.

După numeroase discuții, în noiembrie 1932 s-a încheiat o convenție „cu Înalta aprobare a Majestății Sale Regale, între guvernul regal al României și Majestatea Sa Elena, în scopul completării acordului survenit la 17 februarie 1932 și pentru a pune capăt oricăror diferende existente sau viitoare²⁴, prin care se stabileau drepturile și obligațiile Principesei Elena și se stipula posibilitatea Marelui Voievod Mihai de a-și vizita mama în străinătate timp de două luni. În baza aceluiași acord Principesa-Mamă era nevoită să-și vândă posesiunile din țară, printre care și Palatul de la Mamaia, vândut la 27 aprilie 1932 către Ministerul Armatei²⁵.

În anii 1931-1932 palatul a servit totuși ca reședință de vară pentru Carol al II-lea, așa cum aflăm dintr-un ziar de epocă care anunța că „în prima jumătate a lunii august, M.S. Regele Carol al II-lea va veni la Constanța, luând reședința la Palatul Regal de la Mamaia. De asemenea, va mai veni și M.S. Elena cu Marele Voievod Mihai, spre a urma cura obișnuită la Mamaia²⁶. Iar în vara anului 1932, deși formal palatul era vândut către Armată, Regele Carol al II-lea își petrece sejurul aici, conform relatărilor presei de epocă, care consemna cu acest prilej: „La serbările nautice care vor avea loc la 15 august va asista și M.S. Regele Carol al II-lea. În acest scop, suveranul va sosi în localitate duminică 14 crt., fiind însoțit de Marele Voievod Mihai și înalții demnitari ai statului. Oaspeții vor fi găzduiți în palatul regal de pe malul mării, pe tot timpul șederei în localitate²⁷.

²³ SANIC, Casa Regală, Personale. Maria – Activitate Literară, Memorii, Dosar 176 (iunie- august 1930), ff. 164-166.

²⁴ Guy des Cars, *Inimioasele Regine ale României*, versiune în limba română Dorina Asad, Editura Dorana Brașov, 1995, p.179.

²⁵ SANIC, Casa Regală, Castele și Palate – Regina Mamă Elena, Dosar 482/1932, ff.18-19.

²⁶ „Revista Băilor“, an II, nr. 13-14, 7 -18 iulie 1930, p.1.

²⁷ *M.S.Regele la Constanța*, în „Revista Băilor“, anul IV, nr. 37, 7-15 august 1932, p. 1.

Sejururile la mare ale Marelui Voievod Mihai au continuat și după anul 1932, reședința acestuia fiind, de obicei, Cuibul Reginei din Portul Constanța.

THE STAYS OF KING MIHAI I AT MAMAIA, ILLUSTRATED BY THE PRESS OF THAT TIME AND OLD PHOTOGRAPHS

Summary: Since the time of King Carol I and Queen Elizabeth, Constanța had slowly but surely emerged as one of the favorite destinations of the Romanian Royal Family for leisure. In 1927, the Constanța city council offered Ferdinand I and Queen Maria, as a sign of appreciation, a plot of land in Mamaia, where the new royal palace would be built. Inaugurated in the summer of 1927 by King-child Mihai I and his mother, Princess Elena, the residence in Mamaia soon became one of the favorite places of the two, where the Romanian family met and where relatives came to visit, friends and members of other royal families. Although he was King, Michael I was first and foremost a child, who naturally liked to play, enjoy the sea and the sun, ride or do other pleasant activities. However, his stays at the sea were never overlooked by the press of the time, careful to record every detail and to immortalize these visits. Famous at the time, the photograph with the child King Mihai I, together with Prince Philip of Greece, riding on the beach in Mamaia, has become very current in recent years, it has become very current, illustrating the close kinship that bound the Romanian Royal Family by other European royal families.

After the Carlist restoration, Mihai returned annually to Constanța or to the nearby resorts (Techirghiol, Eforie), being, in fact, the only member of the Royal House who used the Queen's Nest in the Port of Constanța, where - as he confessed in a visit produced sixty years later (1996) - caught guards with local fishermen.

The present study aims to illustrate, based on press articles and photographs from the time, kept especially in the notebooks of Queen Maria, the stays of King-child Michael I at sea and how the population and local authorities received these visits.

Keywords: Michael I, Philip of Greece, Mamaia, Queen's Nest, Constanța, stays.